Digitalna disrupcija

Tomić, Josip

Undergraduate thesis / Završni rad

2020

Degree Grantor / Ustanova koja je dodijelila akademski / stručni stupanj: **The University of Applied Sciences Baltazar Zaprešić / Veleučilište s pravom javnosti Baltazar Zaprešić**

Permanent link / Trajna poveznica: https://urn.nsk.hr/urn:nbn:hr:129:325366

Rights / Prava: In copyright / Zaštićeno autorskim pravom.

Download date / Datum preuzimanja: **2024-04-26**

Repository / Repozitorij:

Digital Repository of the University of Applied Sciences Baltazar Zaprešić - The aim of Digital Repository is to collect and publish diploma works, dissertations, scientific and professional publications

zir.nsk.hr

dabar
DIGITALNI AKADEMSKI ARHIVI I REPOZITORIJI

VELEUČILIŠTE
S pravom javnosti
BALTAZAR ZAPREŠIĆ
Zaprešić

Preddiplomski stručni rad
Informacijske tehnologije

JOSIP TOMIĆ

DIGITALNA DISRUPCIJA

STRUČNI PREDDIPLOMSKI RAD

Zaprešić 2020.godine

VELEUČILIŠTE
S pravom javnosti
BALTAZAR ZAPREŠIĆ
Zaprešić

Preddiplomski stručni studij
Informacijske tehnologije

STRUČNI ZAVRŠNI RAD

DIGITALNA DISRUPCIJA

Mentor:
Prof.dr.sc Stjepan Lacković

Naziv kolegija:
E-kanali u poslovanju

Apsolvent:
Josip Tomić

JMBAG studenta:
8405175626

SADRŽAJ

SAŽETAK **1**

ABSTRACT **2**

1. UVOD **3**

2. DIGITALNA TRANSFORMACIJA **4**

1.1. VAŽNOST DIGITALNE TRANSFORMACIJE 4

1.2. ULOGA PLATFORMI U DIGITALNOJ TRANSFORMACIJI 5

1.3. USPJEH DIGITALNE TRANSFORMACIJE 5

3. DIGITALNA DISRUPCIJA **6**

3.1. TEHNOLOGIJE DIGITALNE DISRUPCIJE 7

3.2. UTJECAJ DIGITALNE DISRUPCIJE 8

3.3. DISRUPTIVNE PLATFORME 9

3.4. PRIMJER UBERA 10

3.5. UBER U HRVATSKOJ 11

3.6. UBER DANAS I ODGOVOR DRŽAVE NA DISRUPCIJU 12

1.1.1. OSTALI PRIMJERI DISRUPCIJE 13

4. PLATFORME **13**

4.1. TEHNOLOGIJE KOJE OMOGUĆUJU STVARANJE PLATFORMI 13

4.1.1. OSOBNO RAČUNALO 14

4.1.2. INTERNET 14

4.1.3. SMARTPHONE (PAMETNI TELEFON) 15

4.1.4. ARTIFICIAL INTELLIGENCE (UMJETNA INTELIGENCIJA) 16

4.1.5. GPS (GLOBAL POSITIONING SYSTEM) 17

4.2. STVARANJE PLATFORME 18

4.3. UTJECAJ PLATFORMI 19

1.4. PRIMJERI USPJEŠNIH PLATFORMI 20

4.3.1. AIRBNB 20

4.3.2. AMAZON 20

4.3.3. YOU TUBE 21

1.1.4. FACEBOOK 22

5. EKONOMIJA NA ZAHTJEV 23

5.1. TEHNOLOGIJA ČINI EKONOMIJU NA ZAHTJEV MOGUĆOM 24

5.2. VAŽNOST PLATFORMI U EKONOMIJI NA ZAHTJEV 24

6. ZAKLJUČAK: 26

7. IZJAVA 27

8. POPIS LITERATURE: 28

ŽIVOTOPIS 31

SAŽETAK

Ovaj stručni rad govori o digitalnoj disrupciji i njenom utjecaju na rad, život i komunikaciju. Prevedeno sa engleskog jezika riječ „disruption“ označava „poremećaj“ , „prekid“ „remećenje“ u ovom slučaju označava poremećaj koje donose digitalne tehnologije.

Prvi dio govori o digitalnoj transformaciji. „Pojam digitalna preobrazba (transformacija) odnosi se na promjene koje primjena digitalne tehnologije izaziva u svim društvenim oblicima.“[1] Pojasnit ćemo koja je uloga platformi te što je potrebno da bi transformacija uspjela. U drugom detaljno ću razraditi pojam disrupcije i navesti konkretne primjere disrupcije.

Treći dio govori o platformama. U tom djelu ću opširnije govoriti o platformama, što je platforma, čemu služi, kako utječe na poslovanje, navest ću neke poznate platforme koje su razvile u velike kompanije.

Ključne riječi:

Digitalna disrupcija, digitalna transformacija, platforma

[1] Preuzeto sa: http://www.infotrend.hr/clanak/2016/7/digitalizacija-jedna-od-temeljnihsastavnica-modela-razvoja-otvorenog-informacijskog-drustva,88,1251.html Datum i vrijeme preuzimanja: 12.8.2020. u 14:00h

ABSTRACT

This thesis will talk about digital disruption - impact on work, life and communication.Word „disruption“ mean „disbalance“, „termination“ , „disturbance“ and in this case it mean disturbance caused ba digital technologies.
First part is about digital transformation. Term digital reshaping or tansformation mean changes wich aplication of digital technologies are making in all social interactions.

Second part is about digital disruption. Digital disruption is explained in the begining. In this part i will closely explain this subject and technologies allowing it to happen.

Third part is about platforms. In this part i will talk about platforms more in detail, what is platform, how we can use it, how it affect bussiness. I will mention few known platforms, today some of the biggest companies.

Key words:
Digital disruption, digital transformaton, platform.

1. UVOD

U ovom radu govorit će se o digitalnoj disrupciji. Digitalna disrupcija označava pojam u kojem nove tehnologije i platforme „ometaju“ rad već postojećih industrija,usluga i tržišta. Disruptivne inovacije i tehnologije su svuda oko nas a neke već i koristimo. Pametni telefoni,internet i 3D printer samo su neke od tehnologija. Cilj ovog rada je pokazati kako se mijenja naš način života i poslovanja.

Ovaj rad će se sastojati od četiri dijela u kojima ću govoriti o: Digitalnoj transformaciji u prvom djelu. Pojasnit ćemo što je digitalna transformacija. Drugi dio će govoriti od digitalnoj disrupciji. U trećem dijelu ću opširnije govoriti o platformama, objasnit ću što su platforme te će se se govoriti i o njihovom utjecaju. Nakon toga slijedi četvrti dio gdje ću pokazati kako su kompanije koje su pomoću kombinacije novih tehnologija i platformi uspjele unijeti disrupciju u određene industrije i tržišta te u jednoj mjeri promijeniti naše živote. Konačno u zaključku ću iznijeti svoj osobni stav o ovoj temi.

2. DIGITALNA TRANSFORMACIJA

„Digitalna preobrazba (transformacija) je temeljita i ubrzana transformacija poslovanja, procesa,sposobnosti i modela s ciljem potpunog iskorištavanja mogućnosti digitalnih tehnologija i njihovog utjecaja na društvo i to na strateški i prioritetni način. Digitalna preobrazba djeluje kako na pojedinačno poslovanje tako i na društvene cjeline kao što su naprimjer gospodarstvo, uprava, masovne komunikacije, umjetnost, medicina ili znanost.“[2]

1.1. VAŽNOST DIGITALNE TRANSFORMACIJE

„Tvrtke diljem svijeta se digitalno transformiraju zbog unaprijeđenja poslovnih procesa, razvijanja novih sposobnosti i poslovnih modela. Ekonomska je realnost da se čitave grane industrije mijenjaju. Podaci i informacije su postale jezgra poslovanja, izvori prihoda i važni pokretači poslovanja u informacijskom dobu.

Da bi izvukle korist od novih tehnologija u informacijskom dobu i digitalno transformirajnoj ekonomiji, organizacije moraju biti spremne na ubrzane promjene, veću spremnost prilagođavanju poslovanja i prepoznavanju povećane vežanosti svih vrsta podataka i informacija.

Digitalno redizajnirani poslovni procesi imaju karakteristike koje im omogućuju da nadjačaju tradicionalne procese time što se fokusiraju na iskustvo, automatizaciju, jednostavnost, individualizaciju, dinamičnost, izvedbu u stvarnom vremenu i mogućnost nadograđivanja.“[3]

[2] Preuzeto sa: http://www.infotrend.hr/clanak/2016/7/digitalizacija-jedna-od-temeljnihsastavnica-modela-razvoja-otvorenog-informacijskog-drustva,88,1251.html Datum i vrijeme preuzimanja 13.8.2020 u 15:30

[3] Preuzeto sa: https://www.i-scoop.eu/digital-transformation/digital-transformation-strategy/ Datum i vrijeme preuzimanja 13.8.2020 u 16:45

1.2. ULOGA PLATFORMI U DIGITALNOJ TRANSFORMACIJI

„Poslovni model platformi omogućava brz rast i promjene u sistemu, zbog toga što ovise o vanjskim proizvođačima i potrošačima koji stvaraju fizičke ili digitalne proizvode, usluge i društvene vrijednosti koje im omogućuju da se razviju i ostvare kritičnu masu veoma brzo.“[4]

„Ekonomija platformi je upravo suprotna klasičnoj proizvodnji fizičkih proizvoda u tzv. „pipeline obliku“. Klasični linearni oblik proizvodnje zahtijeva proizvodne i distribucijske kapacitete koji podrazumijevaju skladišta inputa, proizvodne hale i skladišta outputa.

U modelu ekonomije platformi „factory floor“ odnosno „proizvodna hala“ ne proizvodi nikakav fizički proizvod. Ona je tvornica informacija. Zbog toga platforme potpuno mijenjaju proizvodna i društvena okruženja. Umjesto da se proizvod lansira na tržište i raste uobičajenom krivuljom životnog vijeka proizvoda, tvornica informacija proizvodi mrežni efekt „network effect“. Krivulja mrežnog efekta, upravo je suprotna krivulji životnog vijeka proizvoda. „Tvornica informacija“ zahtijeva potpuno različite menadžerske strategije i prakse od „pipeline“ proizvodnog modela.“[5]

1.3. USPJEH DIGITALNE TRANSFORMACIJE

„Reorganizirati poslovanje nije lako, pogotovo kada je riječ o digitalizaciji, s obzirom na brzinu kojom se, pod utjecajem tehnologije,danas mijenja poslovno okruženje.
Digitalna transformacija traži hrabre odluke, koje često prate žrtve koje je, pak, teško ignorirati. Znati kako se suočiti s takvim odlukama, odrediti prioritete i znati kako ih provesti često je upravo ono što stvara razliku između uspješne i neuspješne transformacije.“[6]

[4] Preuzeto sa: https://www.cio.com/article/3213194/assessing-your-organization-s-digital-transformation-maturity.html Datum i vrijeme preuzimanja 10.8.2020 12:54
[5] Preuzeto sa: https://www.srednja.hr/novosti/intervju-josko-lozic-digitalizacija-digitalna-transformacija-nastave-dvije-razlicite-stvari/ Datum i vrijeme preuzimanja 11.8.2020 17:34
[6] Preuzeto sa: https://www.cio.com/article/3213194/assessing-your-organization-s-digital-transformation-maturity.html Datum i vrijeme preuzimanja 11.8.2020 18:20

3. DIGITALNA DISRUPCIJA

Prevedeno sa engleskog jezika riječ „disruption“ označava „poremećaj“ „prekid“„remećenje“ u ovom slučaju označava poremećaj koje donose digitalne tehnologije.

„Svjedočimo velikim promjenama u svim granama industrije, obilježenima stvaranjem novih poslovnih modela disrupcijom postojećih industrija i transformacijom proizvodnje, potrošnje, prijevoza i dostave.

Što se društva tiče, mjenja se paradigma načina na koji radimo i komuniciramo,kao i kako se izražavamo, informiramo i zabavljamo. Isto tako vladajuća administracija i institucije prolaze kroz preobrazbu: školstvo, zdravstvo i prijevoz su samo neki od mnogih.

Širina i veličina promjene objašnjava zašto se disrupcija i inovacije čine toliko ekstremnima. Brzina kojom se inovacije razvijaju i šire veća je no ikad. Današnji disruptori Airbnb, Uber, Alibaba i drugi,danas poznata imena bili su većinom nepoznati prije par godina.

Sveprisutni iPhone prvi put je predstavljen 2007 a na kraju 2015 postoji dvije milijarde pametnih telefona.2010 godine. Google je predstavio svoj prvi potpuno autonomni automobil. Takva vozila bi mogla postati sveprisutna na cestama.“[7]

[7] Klaus Schwab - The Fourth industrial revolution,godina izdavanja 2016,stranica.7,datum 11.09.2020,vrijeme 05:37

3.1. TEHNOLOGIJE DIGITALNE DISRUPCIJE

„U četvrtoj industrijskoj revoluciji digitalna povezanost potpomognuta softverskim tehnologijama mijenja društvo. Količina utjecaja i brzina promjena koje se događaju napravile su da se transformacija odvija drugačije od ostalih industrijskih revolucija u ljudskoj povjesti Dok očigledna nesigurnost okružuje razvitak i usvajanje nadolazećih tehnologija mi još uvjek neznamo kako će se transformacija pokretana ovom industrijskom revolucijom razvijati. Njihova kompleksnost i međusobna povezanost po svim sektorima upćuje na to da svi veliki učesnici globalnog društva, a to su vlade, kompanije, akademski krugovi i javnost imaju obavezu raditi zajedno na boljem razumjenavnju trendova.

Četvrta industrijska revolucija je započela na početku ovog stoljeća i gradi se na digitalnoj revoluciji. Karakteriziraju je sveprisutni i mobilni internet, manji i jači senzori koji su postali jeftiniji, umjetna inteligencija i strojno učenje. Digitalne tehnologije koje se baziraju na kompjuterskom hardwearu, softwaru i umreženosti nisu nikakva novost, ali sa dolaskom četvrte industrijske revolucije postale su sofisticiranije i integriranije. Rezultat toga je da mijenjaju društva i globalnu ekonomiju.

Umjetna inteligencija (AI) je svuda oko nas, od autonomnih vozila ,dronova do virtualnih pomoćnika i programa za prijevod. To mijenja naše živote. Umjetna inteligencija je napravila zapanjujući napredak zahvaljujući povećanju snage računala i dostupnosti velike količine podataka. AI se koristi kod softvera za otkrivanje novih lijekova do algoritama koji predviđaju naše interese u sferi kulture

Aplikacije kao što su Siri od Applea pružaju uvid u snagu jednog djela brzorastućeg područja umjetne inteligencije – takozvanih inteligentnih pomoćnika. Prije samo dvije godine (knjiga iz 2016 danas je to 6 godina) inteligentni osobni pomoćnici su se počeli razvijati.“[8]

[8] Klaus Schwab - The Fourth industrial revolution,godina izdavanja 2016,datum i vrijeme 12.09.2020 u 05:49

Danas tehnologije prepoznavanje glasa i umjetne inteligencije se razvijaju takvom brzinom da će pričanje s računalom postati uobičajeno, i da će se stvoriti što kažu tehnološki inovatori, prostorno računalstvo u kojem su stalno dostupni osobni robotski pomoćnici da bilježe i odgovaraju na sve upite korisnika.

Naši uređaji će postati sve većim djelom našeg životnog prostora gdje će nas slušati,predviđati naše potrebe i pomagati nam čak i ako im nije zapovjeđeno

3.2. UTJECAJ DIGITALNE DISRUPCIJE

Više izvora disrupcije utječe na različite oblike poslovanja.Što se tiče opskrbe,mnoge industrije uvode nove tehnologije koje stvaraju posve nove načine ispunjavanja potreba kupaca iznačajno remete postojeće lance opskrbe.

Primjera je mnogo. Nova tehnologija premanja i mreža u energetskoj industriji potaknut će pomak ka decentralizaciji proizvodnje. Sveopća upotreba 3D printera učinit će proizvodnju i održavanje rezervnih djelova lakšom i jeftinijom.

Informacije i saznanja u stvarnom vremenu pružit će jedinstven uvid prema kupcima i radu proizvoda koji e pojačati druge tehnološke trendove.
Disrupcija također dolazi od strane inovatora koji se međusobno natječu tako što pristupaju globalnoj digitalnoj platformi zbog istraživanja, razvoja, marketinga, prodaje, distribucije. Oni mogu „srušiti“ već ustaljene dugotrajne industrije brže nego ikad kao i to poboljšavanjem kvalitete, brzine ili cijene kod koje dostavljaju vrijednost.

To je razlog zašto mnogi voditelji poslovanja smatraju prijetnjom suparnike,koji to još nisu. Bila bi pogreška misliti da disrupcija dolazi samo kroz startupove. Digitalizacija isto tako omogućava velikim etabliranim firmama da prijeđu granice industrije iskorištavajući već postojeću bazu korisnika infrastrukture i tehnologije.[9]

[9] Klaus Schwab - The Fourth industrial revolution,godina izdavanja 2016,datum i vrijeme 12.09.2020 u 06:00

„Ulaz telekomunikacijskih firmi u zdravstvo i automobilsku industriju su primjeri. Veličina također može biti prednost pri natjecanju ako je pametno iskorištena. Veliki pomaci u potražnji isto tako unose disrupciju u poslovanje: povećana transparentnost, angažiranost kupaca i novi uzorci ponašanja kupaca građeni na mobilnim podacima tjeraju kompanije da prilagode način na koji dizajniraju, prezentiraju i isporučuju postojeće i nove proizvode i usluge .

Za neke tvrtke zarada se može sastojati od razvijanja novog poslovanja u srodnim segmentima dok se kod drugih sastoji od pronalaženja promjenjivih džepova vrijednosti u postojećim sektorima. Voditelji poslovanja i direktori trebaju razumjeti da disrupcija utječe kako na potražnju tako i na ponudu što se tiče njihovog poslovanja.

To ih mora potaknuti da propituju procjene svojih suradnika i traže nove načine kako nešto napraviti, ukratko moraju stalno biti inovativni.“[10]

3.3. **DISRUPTIVNE PLATFORME**

„Koncept platformi je jednostavan: stvoriti mjesto gdje će se proizvođači i potrošači sastajati i međusobno stvoriti vrijednot za obadvije stranke. To je ideja koju čovječanstvo prakticira oduvjek.

Što je tradicionalna seoska tržnica u selima i gradovima diljem Afrike i Europe ako ne platforma gdje poljoprivrednici i zanatlije prodaju svoje proizvode lokalnim potrošačima ? Isto vrijedi i za burze koje su se razvile u gradovima poput Londona i New Yorka,gdje se kupci i prodavatelji dionica skupljaju da bi uspostavili pravedno tržišne cijene kroz otvoreni sistem aukcija.

Glavna razlika između tih tradicionalnih poslovnih platformi i modernih platformi je naravno dodatak digitalne tehnologije da golemim dosegom platforme kao i brzinom i efikasnošću. Internet i druge tehnologije vezane uz njega daju današnjim platformama mogućnost da transformiraju industrije često u nepoznatom pravcu.“[11]

[10] Klaus Schwab - The Fourth industrial revolution,godina izdavanja 2016,datum i vrijeme 12.09.2020 u 05:32
[11] Klaus Schwab - The Fourth industrial revolution,godina izdavanja 2016,datum i vrijeme 12.09.2020 u 07:20

3.4. PRIMJER UBERA

Več smo vidjeli na koji načim autoprijevoznička platforma Uber iskorištava efekt umrežavanja i prisvaja veliki i rastući udio tržišta „najma prijevoza“ od drugih tradicionalih firmi kao što su taxi i iznamljivanje limuzina. Tijekom toga svega izgradili tvrtku goleme vrijednosti u veoma kratkom vremenu. Na kraju 2014, pet godina stara kompanija procjenjena je od strane invesitora na 40 milijardi dolara čime je postalavrijednija od velikih giganta poput Mitsubishija, Targeta, FedExa, Generaly Dynamics i Sonya.

Uber koji djeluje u više od 250 gradova diljem svijeta popeo se na tu visinu pružajuči naizgled jednostavan, ali opet vrijedan servis kako korisniicma tako i proizvođačima. Pružajući brze i jeftine vožnje putnicima a u isto vrijeme potičući vozače da zarade više od većine vozača taksija i to bez da izdvajaju velike količine novca potrebne za tradicionalne taxi licence.

U najboljim danima tržišta sredinom 2013 taksi New Yorka procjenjen je na preko 1.2 miliona. Platforma Uber donijela je koristi potrošačima i proizvođačima dok je u isto vrijeme izgradila veliko bogatstvo investitorima. Pružila je online lokaciju gdje se putnici i vozači mogu kontaktirati. Tu su svi pobjednici osim naravno tisuća vozača taksija ,dispečera i zaposlenika u tvrtkama koje iznajmljuju limuzine čiji su poslovi ugroženi.

Mišljenja sam da je uber dobar primjer disruptivne platforme jer je unio velik poremećaj i nemir kako među taksi službu i prijevoznike tako i među obične ljude, sindikate, sudstvo i administraciju. Pitanja koja su se počela postavljati 2015 kada je došao u Hrvatsku još su uvjek neodgovorena. Posluju li legalno, štite li radnike, tko stoji iza svega, hoće li taksi služba propasti kako će to utjecati na sve nas.

3.5. UBER U HRVATSKOJ

Kakva je situacija bila 2015.“Zagrebački taksisti uskoro bi mogli dobiti opasnu konkurenciju. Možda vam djeluje nemoguće, s obzirom da je nedavno prijevoz u Zagrebu pojeftinio zbog dolaska konkurencije, no poznata svjetska kompanija Uber unosi bojazan u postojeći vozni park.
Da će se stvari radikalno promijeniti, govore u prilog i priče iz cijelog svijeta. Razvoj novih tehnologija i aplikacija dodatno će spustiti cijene postojećih taksi usluga.Zakon o cestovnom prijevozu dodatnom liberalizacijom tržišta unosi nemir s kojim će se teško nositi postojeći prijevoznici.Tako ovaj slučaj upravo ruši cijene i dozvoljava svima da postanu dio slobodnog tržišta cestovnog prijevoza a da uz to i zarade“[12]

2017 došlo je do prosvjeda. „Taksisti u Splitu, Dubrovniku i Zagrebu u petak su ponovno organizirali prosvjed protiv poslovanja Ubera u Hrvatskoj, tražeći da se ukine Uberova aplikacija koja djeluje ilegalno, a ministar mora, prometa i infrastrukture Oleg Butković najavio je da će se u povodu prosvjeda obratiti medijima u Rijeci u 12,30 sati.

Na prilazu zračnim lukama u Splitu, Dubrovniku i Zagrebu zbog prosvjeda taksista djelomično je blokiran promet. HAK javlja kako se zbog prosvjeda na Jadranskoj magistrali u Dubrovniku, između mjesta Plat i Obod, vozi otežano uz regulaciju prometne policije.

Predsjednik Udruženja obrtnika autotaksi prijevoza Dubrovnik Božo Miletić izjavio je Hini da se sam, bez ikakve organizacije, "zaustavio na cesti dok su ga ostali taksisti slijedili".

"Ovo nije organizirani prosvjed, ovo je osobni prosvjed, zaustavio sam se zbog dvije godine nereagiranja i nepoštivanja zakona. Spontano su se pridružili i drugi vozači. Spreman sam platiti prekršajnu kaznu zbog zaustavljanja", rekao je Miletić naglašavajući kako je to jedini način da izrazi nezadovoljstvo.“[13]

[12] Preuzeto sa: https://automobili.klik.hr/novosti/zanimljivosti/u-hrvatsku-dolazi-uber-taksi-vise-nije-taksi Datum i vrijeme preuzimanja: 15.8.2020 u 19:00
[13]Preuzeto sa: https://www.jutarnji.hr/vijesti/hrvatska/masovni-prosvjed-taksista-u-splitu-dubrovniku-i-zagrebu-blokirali-ceste-koje-vode-do-najprometnijih-hrvatskih-aerodroma-traze-ukidanje-ubera-6411842 Datum i vrijeme preuzimanja:16.8.2020 19:18

„Prosvjednici ističu kako oni plaćaju koncesije, naknade za stajanje, polažu stručne ispite i sudjeluju na natječajima da bi mogli obavljati taksi djelatnost, dok s druge strane Uber vozi po nižim cijenama, te ne plaća gradovima nikakve namete.“[14]

3.6. UBER DANAS I ODGOVOR DRŽAVE NA DISRUPCIJU

1.1.2020 godine stupio je na snagu izmjenjen zakon o prijevozu u cestovnom prometu čime se tehnički legalizirao rad Ubera. Može se reći da je zakon unaprijeđen a pružanje taksi usluga liberalizirano.

Izvadak iz „zakona o prijevozu u cestovnom prometu“

„:1.Autotaksi prijevoz je djelatnost javnog prijevoza putnika koja se obavlja osobnim automobilom kategorije M1,ako se jedan putnik ili povezana skupina putnika ukrcava na nednom ili na više mjesta,a iskrcava na smo jednom drugom mjestu,a takav prijevoz se obavlja temeljem jedne naduđbe i uz jedno plaćanje ukupne naknade za obavljen prijevoz određene taksimetrom ili elektroničkom aplikacijom iz koje su putniku unaprijed vidljivi maksimalna cijena i planirana ruta putovanja prema unaprijed poznatim uvjetima,pri čemu je narudžba prijevoza realizirana pozivom,elektroničkom aplikacijom ili neposredno kod vozača i koja nema obilježja drugih oblika prijevoza putnika.“[15]

2020 godine uslijed situacije u svijetu Uber bilježi gubitke u prijevozu putnika ali ostvaruje dobit u djelu dostave.Unatoč dobiti u dostavi morali su otpustiti dio svojih stalnih zaposlenika.

Moje osobno mišljenje je da su promjene uhvatile zakonodavce nespremne jer nitko nije očekivao ovakav razvoj događaja.Taksi prijevoz je samo jedna usluga a samo jedna disruptivna platforma koristeći poznatu tehnologiju uzrokovala je toliko negodovanja,straha i pitanja čak i promjenu zakona.Pitam se što će biti kad dođu autonomna vozila koja razvija Uber.

[14] Preuzeto sa: https://www.jutarnji.hr/vijesti/hrvatska/masovni-prosvjed-taksista-u-splitu-dubrovniku-i-zagrebu-blokirali-ceste-koje-vode-do-najprometnijih-hrvatskih-aerodroma-traze-ukidanje-ubera-6411842 Datum i vrijeme preuzimanja 20.8.2020 u 12:30

[15] Preuzeto sa: https://www.zakon.hr/z/245/Zakon-o-prijevozu-u-cestovnom-prometu Datum i vrijeme preuzimanja 20.8.2020 u 12:55

1.1.1. OSTALI PRIMJERI DISRUPCIJE

Ismijavan od strane hotelske industrije, Airbnb je vrlo brzo postao globalni pružatelj smještaja,sa više noćenja nego što ih ima u najvećim hotelskim lancima. Upwork postupno evoluira iz tržišta za talente u infrastrukturu koja omogućuje čitavim organizacijama da budu izgrađene u cloud tehnologiji.
Povezuje samozaposlene iz raznih lokacija bez potrebe za stvarnim radnim mjestom i troškovima vezanima uz to. Amazon nasavlja širiti svoj utjecaj na tradicionalno izdavanje knjiga dok sa druge strane pravi put prema drugim područjima prodaje. Divovske platforme Apple i Google dominiraju burzama dok su firme koje su poslovale tradicionalno kao što su Nokia i Blackberry izgubili i do 90% tržišta.

4. PLATFORME

Platforma je poslovanje temeljeno na omogućavanju stvaranja vrijednosti tako što povezuje vanjske proizvođače i potrošače. Platforma pruža otvorenu infrastrukturu gdje svi mogu sudjelovati u takvim interakcijama te postaviti pravila tih interakcija. Sveobuhvatna svrha platforme je da spaja korisnike i olakša izmjenu dobara, usluga i valuta te time omogući stvaranje vrijednosti za sve sudionike.

4.1. TEHNOLOGIJE KOJE OMOGUĆUJU STVARANJE PLATFORMI

U ovom dijelu naveo bih neke tehnologije bez kojih platforme nebi bile moguće. Tehnologije su poredane kronološki. Neke tehnologije vuku podrijetlo iz treće industrijske revolucije poput prvih modernih računala i interneta dok su u četvrtoj industrijskoj revoluciji (u kojoj smo sada prema navodima autora stručne literature) te tehnologije doživjele unaprijeđenja i postale dovoljno efikasne i jeftine za masovnu upotrebu i razvoj novih ekonomija,profesija i tržišta.

Treća industrijska revolucija počela je 1960ih. Nazivaju je još i računalna ili digitalna revolucija zato što je obilježena razvojem poluvodiča,računala s velikim mogućnostima (1960),osobnih računala (1970ih i 1980ih) i interneta (1990ih)

Četvrta industrijska revolucija je počela na prijelazu stoljeća i gradi se na digitalnoj revoluciji. Karakterizira ju sveprisutni i mobilni internet, manji i jači senzori koji su postali i jeftniji,umjetna inteligencija i strojno učenje.

4.1.1. OSOBNO RAČUNALO

„Prvim osobnim računalima smatraju se računala Apple I i II iz 1976–77., nakon čega su slijedila i računala drugih proizvođača, a njihova široka primjena počinje u prvoj polovici 1980-ih. U to je doba osobno računalo bilo namijenjeno samo za kućnu i uredsku primjenu, dok su se složenije zadaće (npr. računalna grafika, CAD, stolno izdavaštvo) mogle obavljati na moćnijim, ali mnogo skupljim računalima – radnim stanicama, koja su također bila namijenjena za rad jednoga korisnika.

Daljnji razvoj osobnih računala, osobito tijekom 1990-ih, kada su se njihove mogućnosti udvostručavale svakih osamnaest mjeseci, učinio ih je nezaobilaznim osobnim pomagalom pojedinca u manipulaciji najrazličitijim vrstama informacija (tekstovnim, slikovnim, filmskim i dr.) te pristupu internetu kao prevladavajućem mediju za razmjenu informacija današnjice.“[16]

4.1.2. INTERNET

„Internet, multimedijalna globalna mreža kakvu danas poznajemo, nastao je u posljednjem desetljeću prošloga stoljeća. A sve je počelo još davnih šezdesetih godina dvadesetog stoljeća. Internet je nastao vrlo spontano, bez ikakvih planova o razvitku „velike globalne mreže”. Prvi korak k nastanku Interneta učinjen je šezdesetih godina prošloga stoljeća, kada je formirana mreža pod nazivom ARPANET.“[17]

[16] Preuzeto sa: https://www.enciklopedija.hr/natuknica.aspx?ID=45736 Datum i vrijeme preuzimanja 20.8.2020 u 12:01
[17] Preuzeto sa: https://loomen.carnet.hr/mod/book/tool/print/index.php?id=116201 Datum i vrijeme preuzimanja 20.8.2020 u 12:11

„Granice SAD-a Internet probija već ranih sedamdesetih, a 1992. godine prelazi prag od milijun većih umreženih računala lociranih diljem svijeta. Ubrzo je osnovana i organizacija pod nazivom Internet Society, koja Internet proglašava općim dobrom čovječanstva

Korak koji je doveo do ubrzanog širenja Interneta u svakodnevni život ljudi bio je uspostavljanje jedne od najatraktivnijih mrežnih usluga, World Wide Weba (WWW), početkom devedesetih godina 20. stoljeća. On je donio mogućnost povezivanja tekstnih stranica jednostavnim klikom miša, povezivanja slika i drugih materijala, a ubrzo i uključivanja materijala raznih vrsta na stranicu.

Sama uspostava WWW servisa dovela je do saznanja da Internet može biti iskorišten ne samo kao tehnička infrastruktura za razmjenu podataka potrebnih u poslovanju, već i kao medij unutar kojeg se može obavljati poslovanje. Tako su se već nakon nekoliko godina na Internetu počele predstavljati tvrtke, koje su osim prezentacije proizvoda putem Interneta nudile i same proizvode te usluge.

Danas je sve veći broj tvrtki koji se u svom poslovanju redovito okreću Internetu kao mediju koji značajno smanjuje troškove poslovanja. Nisu samo smanjeni ili čak ukinuti troškovi distribucije proizvoda do prodajnih mjesta, već je i sav prihod od prodaje proizvoda, od kojeg je dio redovito išao trgovcu, sada u rukama samog proizvođača.

Informatizacija uredskog poslovanja također doprinosi uštedama i vremena i novca, što tvrtke čini profitabilnijima, a kako je posao ponekad moguće obavljati i iz vlastitog doma, one postaju i ugodnijim mjestima za rad.“[18]

4.1.3. SMARTPHONE (PAMETNI TELEFON)

„2001. godine pametni telefoni po prvi puta su bili povezani s 3G mrežom. Drugim riječima, princip mobilne komunikacije bio je osmišljen tako da se bežičnim putem moglo pristupiti internetu.“[19]

[18] Preuzeto sa: https://loomen.carnet.hr/mod/book/tool/print/index.php?id=116201 Datum i vrijeme preuzimanja 20.8.2020 u 12:40
[19] Preuzeto sa: http://konikom.hr/mobilni-telefoni/razvoj-pametnih-telefona/ Datum i vrijeme preuzimanja 21.8.2020 u 08:20

„2007. godine lansiran je pri iPhone tvrtke Apple te je time započeo novi val tehnologije pametnih telefona koji utječe na naše živote. U to je vrijeme ovo bio najpoželjniji mobilni uređaj sa zaslonom osjetljivim na dodir, a osim toga, korisnici su mogli uživati u nebrojenim mogućnostima pretraživanja interneta, baš kao i putem osobnog računala.

Razvoj mobitela uvelike je utjecao ne samo na način međusobne komunikacije i pretraživanja informacija nego i na ostale aspekte života.“[20]

4.1.4. ARTIFICIAL INTELLIGENCE (UMJETNA INTELIGENCIJA)

„AI (artificial intelligence) ili UI (umjetna inteligencija) opisuje područje računalne znanosti koje se bavi razvojem inteligentnih alata (strojeva, aparata, aplikacija) koje reagiraju i uče kao ljudi. U ovo područje ulaze i pojmovi poput machine learning (strojno učenje) i IOT (internet of things). Tehnološki dizajn AI sustava, između ostalog, uključuje razumijevanje i analizu jezika, govora, slike, prema čemu sustav uči kako reagirati, planirati ili rješavati određene zadatke.“[21]

„Umjetna inteligencija povezuje informatiku i robotiku, znanost i inženjerstvo. Razumijevanje i obrada prirodnih i umjetnih jezika, raspoznavanje uzoraka, automatsko pretraživanje, robotika, formalizmi i metode prikaza znanja najčešća su područja primjene umjetne inteligencije. Umjetna inteligencija je najširu primjenu našla kod ekspertnih sustava u kojima u usko ograničenu stručnom području računalni sustav zamjenjuje čovjeka.“[22]

[20] Preuzeto sa: http://konikom.hr/mobilni-telefoni/razvoj-pametnih-telefona/ Datum i vrijeme preuzimanja 21.8.2020 u 08:20
[21] Preuzeto sa: https://ec.europa.eu/croatia/basic/what_is_artificial_intelligence_hr Datum i vrijeme preuzimanja 21.8.2020 u 08:40
[22] Marija Putica - Umjetna inteligencija:dvojbe suvremenog razvoja,godina izdavanja 2018,stranica 200 Datum 21.8.2020 u 09:03

4.1.5. GPS (GLOBAL POSITIONING SYSTEM)

„GPS je mreža satelita koja kontinuirano odašilje kodirane informacije, s pomoću kojih je omogućeno precizno određivanje položaja na Zemlji.

Temelji se na skupini satelita Ministarstva obrane SAD-a koji stalno kruže oko Zemlje. Sateliti odašilju vrlo slabe radio signale omogućujući GPS-prijamniku da odredi svoj položaj na Zemlji.“[23]

„Izgradnja GPS (Global Positioning System) sustava je počela 1973. godine od strane američkih oružanih snaga. Glavna svrha mu je bila pružiti u realnom vremenu navigacijske ili vremenske informacije za kopno, more i zrak za vojne potrebe određivanjem 3D pozicije, brzine i točnog vremena 24 sata dnevno.

Od 1978. godine i lansiranja prvog satelita na 20 km visine njihov broj se do 1995. postupno povećavao do 24 GPS satelita (od toga 3 pričuvna). Oni odašiljaju svake sekunde signale o svojim pozicijama na frekvenciji od 1575 MHz i kruže dva puta oko zemaljske kugle tako da u bilo koje vrijeme, bilo koja točka na zemlji može bit istovremeno detektirana od 4 GPS satelita.

GPS sateliti šalju signale o svojoj poziciji i vremenu (maksimalno njih 12), dok GPS prijemnik u pametnom telefonu ih prima u kodiranom obliku i računa trenutnu poziciju (latitudu i longitudu). Jednostavnije rečeno, GPS prijemnik mora znati gdje su pozicionirani sateliti i njihovu udaljenost.

GPS tehnologija se pokazala uspješnom na primjeru prijevoza,poljoprivrede,potrage i spašavanja,putovanja,geodezije,očuvanja okoliša i mnogim drugim područjima ljudske djelatnosti.“[24]

[23] Preuzeto sa: http://www.kartografija.hr/old_hkd/obrazovanje/prirucnici/gpspoc/gpspoc.htm Datum i vrijeme 4.9.2020 u 16:16
[24]Preuzeto sa: https://preporucamo.com/gps-a-gps-u-pametnim-telefonima-sto-trebate-znati/2015/12/30/ Datum i vrijeme 4.9.2020 u 16:30

4.2. STVARANJE PLATFORME

„Kako izgraditi platformu koja poziva sudionike i stvara značajan prihod svim korisnicima ? Kako napraviti alate i usluge kojima će se korisnici jednostavno služiti ? Kako dizajnirati tehnološku infrastrukturu koja je sposobna brzo rasti te poticati pozitivan efekt umrežavanja dok umanjuje negativne efekte ? To su veliki izazovi.

Platforme se kompleksni, razgranati sistemi koji moraju biti sposobni poduprijeti veliku mrežu korisnika koji imaju razne uloge i komuniciraju na razne načine. Platforma koja pokriva jednu industriju, naprimjer platforma za zdravstvenu skrb,trebat će olakšati komunikaciju između velikog broja raznih sudionika u industriji sa motivacijom koja varira i mjenja se često kako se mjenjaju ekonomske,regulatorne i tehnološke situacije.

Dizajnerima i graditeljima bilo kojeg kompleksnog sistema često je teško pronaći logičan početak. Taj problem je pogotovo izražen kod platformi budući da su manje poznate i puno kompliciranije od „pipeline“ (kanalnog) poslovanja koje promovira linearni dizajn

Oni koji su zaduženi za razvijanje novih platformi skloni su tome da proučavaju slična rješenja i imitiraju ih. Zbog toga što niti jedno tržište nije isto takva je strategija obično promašaj. Loše dizajnirana platforma stvara veoma malo ili ništa zarade za korisnike i stvara slabu povezanost ili je ne stvara uopće

Kako onda početi stvarati platformu? Najbolji način je usredotočiti se na osnovno. Platforme povezuju proizvođače sa potrošačima i omogućuje im da imjenjuju vrijednosti. Neke platforme dopuštaju direktan kontakt između korisnika kao što su društvene mreže. Takve veze mogu dovesti do izmjene vrijednosti između korisnika. Druge platforme ne prekaticiraju direktnu komunikaciju između korisnika ali uspostavljaju drugačije mehanizme izmjene vrijednosti. Naprimjer You tube, video sadržaj stvoren od strane korisnika predstavljen je potrošaču bez direktnog kontakta između njih.

U tom slučaju komunikacija na platformi predstavlja bilo koju ekonomsku i društvenu razmjenu bilo da se događa u stvarnom svijetu ili virtualno putem interneta.Prilikom svake takve razmjene stvaralac i potrošač razmjenjuju tri stvari:informacije,proizvode ili usluge i neku vrstu valute.“[25]

4.3. UTJECAJ PLATFORMI

Poslovni model platformi vrši disrupciju prema tradicionalnom načinu poslovanja na više načina. Ne samo da zamjenjuje neke od vodećih svjetskih firmi nego i transformira poslovne procese s kojima samo upoznati kao što su stvaranje vrijednosti,ponašanje potrošača i mjenja strukturu velikih industrija.

Što mogu velike tradicionalne firme učiniti ? Jesu li firme koje djeluju po poznatoj kanaliziranoj prodaji osuđene na kapitulaciju pred platformama koje mjenjaju i preuzimaju njihovu industriju?

Ne nužno, no ako se stare firme žele boriti protiv disrupcije koje izazivaju platforme trebaju razmisliti o svojim trenutnim modelima poslovanja. Naprimjer tebat će proučiti vrijednost svih svojih transakcija (novac koji troše na procese poput marketinga, prodaje, dostave i službe za korisnike) i shvatiti kako te troškove reducirati ili eliminirati u današnjem neprimjetno povezanom svijetu.

Trebat će isto tako proučiti sve osobe i organizacije s kojima su u kontaktu te osmisliti nove smjerove umrežavanja s njima i stvoriti nove vrijednosti

1.4. **PRIMJERI USPJEŠNIH PLATFORMI**

U ovom dijelu navest ću neke od uspješnih platformi koje su se različitom brzinom razvile u jedne od najveći i najpoznatijih firmi koje dominiraju tržištima i uzrokovale nepovratnu disrupciju

4.3.1. AIRBNB

„Tvrtku su 2008 osnovali Brian Chesky, Joe Gebbia, i Nathan Blecharczyk u San Francisku gdje su postali jedni od prvih peer-to-peer (svaki sa svakim,umrežavanje bez poslužitelja) usluga specijalizirana za iznajmljivanje smještaja.Osnivači su putovali na konferenciju 2007. ali nisu mogli platiti najamninu tako da su dva osnivača odlučila iznajmiti dio svog apartmana da pokriju troškove puta.Tu se rodila ideja.Osnivači su htjeli promjeniti način na koji ljudi gledaju na putovanja.2009. udružili su se sa Y Combinatior kompanijom i proširili oskudnu ponudu.Nastavili su sa širenjem i trudom da potaknu rast kapitala da bi u međuvremenu preuzeli tvrtku Accoleo i postali internacionalna korporacija.Airbnb djeluje u 191 državi i može iznajmiti sobu,kuću ili čak i dvorac za noć ili duže.“[26]

4.3.2. AMAZON

„Amazon.com je, bez sumnje, bilo vrlo ambiciozno ime za tvrtku 1995. godine kad ga je Jeff Bezos nadjenuo svojoj maloj kompaniji osnovanoj tek godinu prije. Dva desetljeća kasnije, Jeff Bezos je uspio. Amazon.com je najveća svjetska internetska trgovina. Poznata kompanija se danas bavi puno, puno širim spektrom usluga od same trgovine.“[27]

[26] Preuzeto sa: https://airbnb370.wordpress.com/history-of-airbnb/ Datum i vrijeme 13.8.2020 20:09

[27] Preuzeto sa: https://www.tportal.hr/biznis/clanak/kako-je-amazon-preplavio-internet-trgovinu-i-burzu-20170518/print Datum i vrijeme 13.08.21:20

„Bezos, elektroinženjer s iskustvom rada na Wall Streetu, malu kompaniju kojoj je prvi biznis bio prodaja knjiga preko interneta osnovao je u trenutku kad je u svijetu tek 4 posto ljudi uopće posjedovalo osobno računalo. Pristup internetu, koji je u tom trenutku tek izlazio iz okvira čisto znanstvenih institucija i upotrebe, je imalo još puno, puno manje njih. Iako je posao dobro krenuo Amazon je dugo poslovao s gubitkom i prvi pozitivni financijski rezultat imao je tek u posljednjem tromjesečju 2001. kad su mu prihodi već premašili milijardu dolara.“[28]

4.3.3. YOU TUBE

„Kraj 2004. godine.Tri zaposlenika startupa za e-plaćanje PayPal - Chad Hurley, Steve Chen i Jawed Karim - počeli su se poigravati idejom razvoja web odredišta na kojem bi korisnici mogli postavljati vlastite video zapise kao profile u sklopu servisa za spajanje usamljenih srca. Radili su u Hurleyevoj garaži u Menlo Parku u Kaliforniji.

Na Valentinovo Hurley, kao glavni izvršni direktor, registrira zaštitni znak, logotip i domenu za YouTube. Web odredište je u pogonu, ali je dostupno tek malom broju korisnika i ne uspijeva privući veće zanimanje kao servis za spojeve. No, zato drugi počinju postavljati raznorazne druge video sadržaje

Shvativši kako njihova izvorna ideja neće zaživjeti, suosnivači mijenjaju plan: YouTube postaje platforma za besplatno postavljanje video zapisa na kojoj svaki od videa ima zasebnu poveznicu. Kako su do toga došli i danas je predmetom spora.

Tijekom istog mjeseca, dok je YouTube bio u fazi za javnost zatvorenog beta izdanja, na njega je postavljen prvi video, nazvan Me at the Zoo. Trajanja tek 18 sekundi, prikazuje Karima kako stoji ispred slonova u zoološkom vrtu u San Diegu i priča o njihovim surlama.“[29]

[28] Preuzeto sa: https://www.tportal.hr/biznis/clanak/kako-je-amazon-preplavio-internet-trgovinu-i-burzu-20170518/print Datum i vrijeme 13.08.2020 u 21:20

[29] Preuzeto sa: https://www.tportal.hr/tehno/clanak/sjecate-li-se-se-prvih-videa-na-youtubeu-u-15-godina-stalo-je-svasta-a-ovo-su-neki-od-najzanimljivijih-trenutaka-20200602/print datum i vrijeme 13.08.2020 u 21:57

„Veljača 2020.Po prvi put u 14 godina od preuzimanja Google objavljuje koliko YouTube ostvaruje prihoda od oglasa. U 2019. je to iznosilo 14 milijard USD, što je bilo devet posto prihoda od oglasa Alphabeta, krovne tvrtke kojoj pripadaju i Google i YouTube.“[30]

1.1.4. FACEBOOK

„2004 godine web servis thefacebook.com je otvren za studente na Sveučilištu u Harvardu u Massachusettsu.Thefacebook je učinio mogućim za studente da naprave profil sa osobnim informacijama i da budu u kontaktu. Jedino što se tražilo je da se posjeduje e-mail adresa koja završava sa harvard.edu i navršenih 18 godina. Thefacebook se nazivao „online direktorijem koji povezuje ljude putem društvenih mreža na fakultetima i sveučilištima. Organizacije i firme nisu smjele imati profil.
Servis je izradio 19 godišnji Mark Zuckerberg i sam student na Harvardu a vodio ga je sa računala u svojoj studentskoj.Pridružilo mu se četvero kolega i način na koji su se prezentirali jasno je pokazivao da je servis namjenjen mladim studenima.

2012 Facebook je predao zahtjev da pusti dionice u promet.Javnosti je ponuđeno 16 milijardi a vrijednost kompanije je procjenjena na 102.4 milijarde, najveća procjena jedne internet tvrtke do tada. Za usporedbu Google Inc je ponudio 1.9 milijardi kada je izašao u javnost 2004. Na kraju dana trgovanja dionicama Zuckerbergova imovina je procjenjena na 19 milijardi dolara.“[31]

[30] Preuzeto sa: https://www.tportal.hr/tehno/clanak/sjecate-li-se-se-prvih-videa-na-youtubeu-u-15-godina-stalo-je-svasta-a-ovo-su-neki-od-najzanimljivijih-trenutaka-20200602/print datum i vrijeme 13.08.2020 u 21:57
[31] Preuzeto sa: https://www.britannica.com/topic/Facebook Datum i vrijeme 14.8.2020 u 00:10

5. EKONOMIJA NA ZAHTJEV

„Postoje brojne vrste imovine (osobito u potrošačkom društvu) kojih se čovjek brzo zasiti, ili koje nam nakon kratkog vremena više ne trebaju. Kupljene su i nakon što se iscrpilo iskustvo korištenja ta je roba izgubila svoj početni magnetizam. Draž ishlapi, potroši se. Uostalom, zato se potrošačka ekonomija zove kako se zove. Ekonomija dijeljenja nastoji kreirati modele višekratnog korištenja imovine.

Zaobilazeći klasične ekonomske institucije ekonomija dijeljenja stavlja umeđuodnos ponudu i potražnju za vremenom, uslugama i imovinom na principima suradnje, solidarnosti i uzajamnosti. Interesantna je i stoga što se temelji na slobodnoj tržišnoj ekonomiji. Ne zahtijeva početak od nule ni velebnu revoluciju, već traži ono što je moguće i izvedivo u sadašnjoj situaciji. Odustaje od čekanja i oslanjanja na pomoć države i njenih institucija, koje su skupe, izrazito trome i neučinkovite u rješavanju najvažnijih pitanja današnjice (radna mjesta, održivo gospodarstvo, itd.).

Zagovara slobodu individue koja će na tržištu, mehanizmima ponude i potražnje pronaći zadovoljenje svojih potreba. Oslanja se na kreativni poduzetnički duh pojedinaca, a ne na intervenciju države i centralistički planirano blagostanje (koje nikako da stigne, ali se u međuvremenu pozapošljava cijela stranka). Prepušta korisnicima da sami kreiraju sadržaj usluge, i pritom koristi najsuvremeniju tehnologiju, dostupnu gotovo svima. Stvara nove oblike potražnje, nove oblike ekonomije koji prije nisu postojali; utoliko se ne govori toliko o transformaciji postojećeg, već o nečemu sasvim novome.“[32]

[32] Preuzeto sa: https://bib.irb.hr/datoteka/722791.Ekonomija_dijeljenja.pdf , Datum i vrijeme 14.8.2020 01:09

5.1. TEHNOLOGIJA ČINI EKONOMIJU NA ZAHTJEV MOGUĆOM

Razvoj tehnologije učinio je donedavno utopijske, nezamislive ideje mogućima, ostvarivima. Prekjučer nitko nije imao Internet. Neki su imali računalo koje
zauzima pola stola. Jučer nitko nije imao mobitel. A danas je posve normalno u džepu
imati „pametni“ mobitel koji je zapravo mini-računalo neprestano spojeno na super-brzi Internet.

5.2. VAŽNOST PLATFORMI U EKONOMIJI NA ZAHTJEV

„Tehnologija i Internet nude nevjerojatno inovativna arhitektonska rješenja, a na korisnicima je što će s njima izgraditi. Osim što omogućuje inteligentno povezivanje mnoštva u urbanim sredinama (i ne samo ondje), Internet nudi povećanje obujma iskoristivosti (skaliranje) dobrih ideja na bitno višu razinu, i to po niskoj cijeni.

Tehnologija omogućava učinkovitije povezivanje ponude i potražnje,odnosno povezivanje osoba koje se na klasičnim tržištima teško ili nikako mogu povezati. Jednostavnije okrupnjavanje i grupiranje korisnika vidljivo je već sad i u Hrvatskoj u konceptu grupne kupovine, putem koje kupci ostvaruju značajne popuste (Crno jaje, Kolektiva, Kupi me, Ponuda dana, itd.).

Internet je pokazao svoju pozitivnu stranu u pospješivanju ideje dijeljenja. To je medij putem kojega se besplatno dijele informacije, umjetnost (glazba, fotografije, filmovi,…), ideje i patenti.

Postoji mnoštvo Internet servisa koji promoviraju ekonomiju dijeljenja i koji održavaju aplikacije za mobilne uređaje putem kojih se tržište širi. Evo kraće liste nekih popularnijih iz inozemstva, uz domenu kojom se bave.“[33]

[33] Preuzeto sa: https://bib.irb.hr/datoteka/722791.Ekonomija_dijeljenja.pdf.Stranica 1,Datum i vrijeme 14.8.2020 01:10

„Air BnB – prenoćište, boravak,Easy Car Club - razmjena automobila,Instacart – kupovina i dostava namirnica,Lending Club – direktno kreditiranje, mimo tradicionalnog financijskog sustava,Liquid Space – korištenje uredskog prostora, odnosno radnog prostora (ne dugoročno, čak i na samo sat vremena), Park At My House – parking mjesta; osobe dijele s drugima svoj kolni prilaz, garažu ili drugo parking mjesto,Postmates – dostava,Rentez-vous – dizajnerska odjeća,Task Rabbit – sitni kućanski poslovi;Uber – prijevoz osoba, i još mnogi drugih.“[34]

[34] Preuzeto sa: https://bib.irb.hr/datoteka/722791.Ekonomija_dijeljenja.pdf.Stranica 1,Datum i vrijeme 14.8.2020 01:20

6. ZAKLJUČAK:

Zadnje poglavlje ovog završnog rada posvećujem zaključku ove teme: Digitalna disrupcija.
Kroz ova poglavlja pokušao sam pobliže objasniti što je, što uzrukuje, i na koga dijeluje digitalna disrupicija. Iz primjera Ubera pokušao sam prikazati stvarni primjer digitalne disrupcije u svakodnevici.
Istraživajući temu iz različite literature i web izvora došao sam do zaključka da digitalna disrupcija utječe na naš način života, rada, komunikacije, i zabave.

Na naše živote utječe brzinom kojom dolaze inovacije i inovativne tvrtke sa uslugama koje u prvi plan stavljaju korisnike i efikasnost. Rad postaje sve više automatiziran. Razni algoritmi i aplikacije pomažu ljudima kako u svakodnevnom životu tako i u radu. Firme koje se digitalno ne transformiraju kaskaju za ostalima što se tiče efikasnosti. Veća efikasnost, veći je i profit firme.
Komunikacija je olakšana putem raznih društvenih mreža koje svaki dan imaju sve veći broj korisnika.

Moje je mišljenje da se nalazimo u četvrtoj industrijskoj revoluciji koja počiva na digitalnoj tehnologiji i platformama koje nas povezuju bolje nego bilo koja tehnologija ikada.
Ne samo da se mijenja društvo koje odbacuje neke norme, već i čitava ekonomija.
Platforme koje toliko povezuju ljude omogućujući im da razmijenjuju ideje i proizvode, mogu dovesti do nove vrste ekonomije – ekonomije dijeljenja.

Ovo su zanimljiva vremena, vremena globalne disrupcije, transformacije i povezivanja.
Nadam se da ćemo iz svega toga izvući korisne pouke za budućnost.

7. IZJAVA

IZJAVA O AUTORSTVU ZAVRŠNOG RADA I AKADEMSKOJ ČESTITOSTI

Ime i prezime studenta: Josip Tomić

Matični broj studenta: 8405175626

Naslov rada:Digitalna disrupcija

Pod punom odgovornošću potvrđujem da je ovo moj autorski rad čiji niti jedan dio nije nastao kopiranjem ili plagiranjem tuđeg sadržaja. Prilikom izrade rada koristio sam tuđe materijale navedene u popisu literature, ali nisam kopirao niti jedan njihov dio, osim citata za koje sam naveo autora i izvor te ih jasno označio znakovima navodnika. U slučaju da se u bilo kojem trenutku dokaže suprotno, spreman sam snositi sve posljedice uključivo i poništenje javne isprave stečene dijelom i na temelju ovoga rada.

Potvrđujem da je elektronička verzija rada identična onoj tiskanoj te da je to verzija rada koju je odobrio mentor

Datum	**Potpis studenta**
_____	_____

.

8. POPIS LITERATURE:

1. Marija Putica-Umjetna inteligencija:dvojbe suvremenog razvoja,2018

2. Klaus Schwab - The Fourth industrial revolution,godina izdavanja 2016

3. Choudary S., Van Alstyne M., Parker G.-Platform Revolution_ How Networked Markets Are Transforming the economy and how to make them work for you,2016

Web izvori i članci

https://hr.glosbe.com/en/hr/disruption

http://www.infotrend.hr/clanak/2016/7/digitalizacija-jedna-od-temeljnihsastavnica-modela-razvoja-otvorenog-informacijskog-drustva,88,1251.html

https://www.i-scoop.eu/digital-transformation/digital-transformation-strategy/

http://www.infotrend.hr/clanak/2016/7/digitalizacija-jedna-od-temeljnihsastavnica-modela-razvoja-otvorenog-informacijskog-drustva,88,1251.html

https://www.cio.com/article/3213194/assessing-your-organization-s-digital-transformation-maturity.html

https://www.srednja.hr/novosti/intervju-josko-lozic-digitalizacija-digitalna-transformacija-nastave-dvije-razlicite-stvari/

https://tockanai.hr/transformeri/7-kljucnih-odluka-za-uspjesnu-digitalnu-transformaciju/6/

https://automobili.klik.hr/novosti/zanimljivosti/u-hrvatsku-dolazi-uber-taksi-vise-nije-taksi

https://www.jutarnji.hr/vijesti/hrvatska/masovni-prosvjed-taksista-u-splitu-dubrovniku-i-zagrebu-blokirali-ceste-koje-vode-do-najprometnijih-hrvatskih-aerodroma-traze-ukidanje-ubera-6411842

https://www.zakon.hr/z/245/Zakon-o-prijevozu-u-cestovnom-prometu

https://investor.uber.com/news-events/news/press-release-details/2020/Uber-Announces-Results-for-Second-Quarter-2020/default.aspx

https://www.enciklopedija.hr/natuknica.aspx?ID=45736

http://konikom.hr/mobilni-telefoni/razvoj-pametnih-telefona/

https://tesla.carnet.hr/mod/book/view.php?id=5428&chapterid=883

https://ec.europa.eu/croatia/basic/what_is_artificial_intelligence_hr

https://www.tportal.hr/biznis/clanak/kako-je-amazon-preplavio-internet-trgovinu-i-burzu-20170518/print

https://airbnb370.wordpress.com/history-of-airbnb/

https://www.tportal.hr/tehno/clanak/sjecate-li-se-se-prvih-videa-na-youtubeu-u-15-godina-stalo-je-svasta-a-ovo-su-neki-od-najzanimljivijih-trenutaka-20200602

https://journals.uic.edu/ojs/index.php/fm/article/view/5423

https://www.britannica.com/topic/Facebook

http://www.kartografija.hr/old_hkd/obrazovanje/prirucnici/gpspoc/gpspoc.htm

https://preporucamo.com/gps-a-gps-u-pametnim-telefonima-sto-trebate-znati/2015/12/30/

Članak:
Ekonomija dijeljenja
Članak preuzet sa sustava Baltazar na dan 7.9.2020. u 12:00h

ŽIVOTOPIS

https://europa.eu/europass/eportfolio/screen/profile?lang=en

ŽIVOTOPIS